

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 63.510/3
van 15 juni 2018

avis 63.510/3
du 15 juin 2018

over

sur

een wetsvoorstel 'houdende
voortzetting van hulpverlening
aan jongeren bij het bereiken
van de meerderjarigheid'
(*Parl.St.* Kamer 2017-18,
nr. 54-3053/001)

une proposition de loi 'visant à
prolonger l'aide à la jeunesse
au-delà de l'âge de la majorité'
(*Doc. parl.*, Chambre, 2017-18,
n° 54-3053/001)

Op 16 mei 2018 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een wetsvoorstel 'houdende voortzetting van hulpverlening aan jongeren bij het bereiken van de meerderjarigheid' (*Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3053/001).

Het voorstel is door de derde kamer onderzocht op 5 juni 2018. De kamer was samengesteld uit Jan SMETS, staatsraad, voorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Jan VELAERS en Bruno PEETERS, assessoren, en Astrid TRUYENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric VANNESTE, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jan SMETS, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 15 juni 2018.

*

Le 16 mai 2018, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Président de la Chambre des représentants à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur une proposition de loi 'visant à prolonger l'aide à la jeunesse au-delà de l'âge de la majorité' (*Doc. parl.*, Chambre, 2017-18, n° 54-3053/001).

La proposition a été examinée par la troisième chambre le 5 juin 2018. La chambre était composée de Jan SMETS, conseiller d'État, président, Jeroen VAN NIEUWENHOVE et Koen MUYLLE, conseillers d'État, Jan VELAERS et Bruno PEETERS, assesseurs, et Astrid TRUYENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Frédéric VANNESTE, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jan SMETS, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 15 juin 2018.

*

STREKKING VAN HET WETSVOORSTEL

1. Het om advies voorgelegde wetsvoorstel strekt ertoe om voor minderjarigen die het voorwerp uitmaken van een door de jeugdrechtbank opgelegde maatregel van plaatsing,¹ in de mogelijkheid te voorzien dat die maatregel na een gemotiveerd advies van een multidisciplinair team gedwongen wordt voortgezet na het bereiken van de leeftijd van achttien jaar door de betrokkene of wordt vervangen door een andere maatregel.

Daartoe wordt in artikel 2 van het wetsvoorstel bepaald dat elke belanghebbende² de jeugdrechtbank kan verzoeken om de situatie van een minderjarige die het voorwerp uitmaakt van de genoemde plaatsingsmaatregel, voor te leggen aan een multidisciplinair team³ vanaf het ogenblik dat deze minderjarige de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt. Dat team beoordeelt de noodzaak van een gehele of een gedeeltelijke voortzetting van het hulpverleningstraject dat werd opgestart of tot het opleggen van een andere aangepaste maatregel na het bereiken van de meerderjarigheid. Hiervoor houdt het team rekening met de elementen die geleid hebben tot het treffen van de maatregel, de ernst en de evolutie van de situatie van de betrokkene en het bestaan van een veiligheidsrisico voor anderen of voor de betrokkene zelf. In artikel 3 worden de vorm en de inhoud van het advies van het multidisciplinaire team omschreven. Luidens artikel 4 kan de jeugdrechtbank een maatregel opleggen tot opvang in een gezin of in een instelling die een aangepaste zorg voor de betrokkene kan bieden en kan ze ook beslissen tot een “gedeeltelijke verderzetting van een opgelegde beschermingsmaatregel of minder verregaande aangepaste maatregelen opleggen op maat van de betrokken jongere”. De jeugdrechtbank bepaalt de duur van de maatregel, die zes maanden niet te boven mag gaan, alsmede de wijze van opvolging ervan (paragraaf 1). Uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de maximale periode van zes maanden maakt het multidisciplinaire team opnieuw een verslag op waarin de noodzaak tot voortzetting van de maatregel wordt geëvalueerd. Wanneer de jeugdrechtbank van oordeel is dat de maatregel nog dient te worden voortgezet, kan ze de maatregel met een jaar verlengen, zo niet vervalt de opgelegde maatregel. Deze verlenging kan jaarlijks worden herhaald, steeds op advies van het multidisciplinaire team, maximaal totdat de betrokkene de leeftijd van drieëntwintig jaar heeft bereikt. De jeugdrechtbank kan steeds, na advies van het multidisciplinaire team en na de procureur des Konings en de betrokkene te hebben gehoord, de maatregel opheffen of wijzigen (paragraaf 2). Voorts bevat het ontwerp bepalingen betreffende de bijstand van een advocaat en een vertrouwenspersoon (artikel 5) en betreffende het hoger beroep tegen de vonnissen inzake verlenging (artikel 6).

¹ Volgens de gemachtigde vallen reactiewijzen op door minderjarigen gepleegde als misdrijf omschreven feiten niet onder het toepassingsgebied van het wetsvoorstel, maar dat blijkt niet duidelijk uit de tekst ervan.

² Volgens de gemachtigde is hieronder ook het openbaar ministerie begrepen.

³ De samenstelling van dat team wordt niet nader bepaald.

BEVOEGDHEID

2. Krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ zijn de gemeenschappen, behoudens een aantal uitzonderingen, bevoegd voor “de jeugdbescherming”. Aangezien het om advies voorgelegde wetsvoorstel betrekking heeft op de continuering van hulp- of bijstandsverlening in het raam van door de jeugdrechtsbank opgelegde jeugdbeschermingsmaatregelen, rijst de vraag of ermee niet deze gemeenschapsbevoegdheid wordt betreden.

Gevraagd op welke basis de indieners van het wetsvoorstel van oordeel zijn dat het wetsvoorstel kan worden ingepast binnen de federale bevoegdheid, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

“Er werd geoordeeld dat het om een materie gaat, die tot de federale bevoegdheden behoorde, omdat het om een vrijheidsbeperkende dwangmaatregel gaat ten aanzien van een meerderjarige persoon (ten opzichte van de minderjarigen, waarvoor o.i. de gemeenschappen wel bevoegd zijn) en dat dit, zijnde een uitzondering op de vrije uitoefening van de burgerlijke rechten, tot de residuaire bevoegdheden van de federale wetgever behoort, net zoals de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Wij begrijpen dat deze regelgeving kan interfereren met deze van de gemeenschappen. Op heden valt op de leeftijd van 18 jaar de maatregel weg en kan de continuïteit in de zorg ten aanzien van de jongvolwassene niet verzekerd worden, wanneer de vrijwillige medewerking van de betrokkene ontbreekt.

We hebben naar een overgangssysteem gezocht waarbij het federale wetsvoorstel anticipeert op de 18^e verjaardag van de betrokkene, om niet in een juridisch vacuüm terecht te komen op de achttiende verjaardag van de jongvolwassene. De maatregel heeft bijgevolg pas volledige uitwerking op die 18^e verjaardag.

Voor de uitwerking van dit wetsvoorstel vonden we inspiratie in de regeling die voorzien is in artikel 488/1, tweede alinea BW, waarbij ten aanzien van een minderjarige, indien vaststaat dat hij bij zijn meerderjarigheid in de toestand zal verkeren [waarbij hij wegens zijn gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat is zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel zijn belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen], een verzoek tot plaatsing onder bescherming kan ingediend worden en waarbij die maatregel in werking treedt op het tijdstip dat de beschermde persoon meerderjarig wordt.”

Op zich is het voorzien in dwingende maatregelen in het raam van de jeugdbescherming niet uitgesloten van de gemeenschapsbevoegdheid: reeds in de arresten nrs. 66 en 67 heeft het Grondwettelijk Hof beslist dat de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming niet wordt beperkt door het criterium van de vrijwilligheid,⁴ en deze rechtspraak werd bevestigd tijdens de parlementaire voorbereiding van de (bijzondere) wet van 8 augustus 1988 ‘tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen’.⁵ De mogelijkheid dat de gemeenschappen in een dwingend optreden voorzien, blijkt overigens ook uit de bij die wet en de bijzondere wet van 6 januari 2014 ‘met betrekking tot

⁴ GwH 30 juni 1988, nr. 66, 2.B; GwH 9 november 1988, nr. 67, 4.B.

⁵ MvT, *Parl.St.* Kamer B.Z. 1988, nr. 516/1, 4; verslag ANTOINE – UYTENDAELE, *Parl. St.* Kamer B.Z. 1988, 110; verslag CEREXHE – ERDMAN, *Parl.St.* Senaat, B.Z. 1988, nr. 405/4, 63 en 67.

de Zesde Staatshervorming' verrichte bevoegdheidstoewijzingen inzake de maatregelen die door de jeugdrechtbank kunnen worden opgelegd.

In de verklaring van de gemachtigde wordt evenwel een argument geput uit het gegeven dat door de jeugdrechtbank opgelegde verlengde hulp- of bijstandsverlening toepassing zal vinden ten aanzien van meerderjarigen. Dat gegeven doet eraan evenwel geen afbreuk dat die hulp- of bijstandsverlening nog steeds te situeren valt binnen de jeugdbescherming.⁶ In de toelichting bij het voorstel wordt overigens de noodzaak tot continuïteit van de hulp- of bijstandsverlening die in het raam van de jeugdbescherming wordt geboden, op verschillende plaatsen beklemtoond.

Dat de voortzetting van de gerechtelijk opgelegde jeugdhulpverlening na meerderjarigheid dient te worden gekoppeld aan de bevoegdheid inzake jeugdbescherming, vindt bevestiging in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Toen de federale overheid – voor de Zesde Staatshervorming – nog bevoegd was voor de opgave van de jeugdbeschermingsmaatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd,⁷ oordeelde dat Hof in arrest nr. 2/92 ten aanzien van een regime tot verlenging van die maatregelen na achttien jaar wat volgt:⁸

“1.B.2. De nationale overheid is bij gevolg op het domein van de gerechtelijke jeugdbescherming onder meer bevoegd gebleven voor de ‘opgave’ van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarige personen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

Krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, d), van voormelde bijzondere wet, is de nationale overheid dus bevoegd gebleven voor de inhoudelijke omschrijving van die maatregelen. De bepaling van de duur van die maatregelen is een element van die inhoudelijke omschrijving. De Gemeenschappen daarentegen zijn bevoegd voor de infrastructuur waarin die maatregelen worden ten uitvoer gelegd.

Door de jeugdrechtbanken de mogelijkheid te bieden om de bovenbedoelde gerechtelijke maatregelen te laten doorlopen na de meerderjarigheid, heeft de nationale wetgever een regeling getroffen met betrekking tot de duur van die maatregelen en is hij binnen zijn bevoegdheid gebleven, zelfs al is de beslissing op verzoek van de minderjarige genomen. Ook in dat geval gaat het om de verlenging van een gerechtelijke maatregel waarover door de jeugdrechtbank is beslist, ten aanzien van een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, zodat het terrein van de sociale jeugdbescherming, die in haar geheel tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen behoort, geenszins wordt betreden.

⁶ Inzake maatregelen is overigens in het decreet van de Franse Gemeenschap van 18 januari 2018 ‘portant le code de la prévention, de l’Aide à la jeunesse et de la Protection de la jeunesse’ voorzien in het opleggen, het blijven doorlopen of de verlenging van maatregelen na meerderjarigheid (artikelen 2 en 110, §§ 3 en 4). Hetzelfde is het geval in het voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap ‘betreffende het jeugddelinquentierecht’ (artikelen 6, 17, tweede lid, 28, tweede lid, en 37). Over die bepalingen zijn in de adviezen 60.961/2 van 31 maart 2017 (*Parl.St.* Parl. Fr. Gem. 2016-17, nr. 467/1, 149 - 193) en 62.779/3 van 18 april 2018 geen bevoegdheidsopmerkingen gemaakt.

⁷ Maar daaromtrent wel was gehouden tot een verplichting tot overleg met de gemeenschappen.

⁸ GwH 15 januari 1992, nr. 2/92; zie ook adv.RvS 42.490 van 17 april 2007 over een voorontwerp van decreet dat heeft geleid tot het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 7 maart 2008 ‘inzake bijzondere jeugdbijstand’, *Parl.St.* Vl. Parl. 2007-08, nr. 1402/1, (129), 140.

1.B.3. De omstandigheid dat jeugdbeschermingsmaatregelen krachtens de bestreden bepalingen na het bereiken van de meerderjarigheid kunnen behouden blijven, en dus van toepassing zijn op meerderjarigen, is niet ter zake dienend : eensdeels wordt de maatregel opgelegd op basis van een feit dat tijdens de minderjarigheid is gepleegd - omstandigheid die de bevoegdheid van de jeugdrechtbank en het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel wettigt -, anderdeels wordt de aard van die maatregel niet gewijzigd door het bereiken van de meerderjarigheid en beogen de bestreden bepalingen de continuïteit van de hulp- en bijstandsverlening door de gerechtelijke jeugdbescherming te bewerkstelligen.”

Het Grondwettelijk Hof is derhalve van oordeel dat het doorlopen van door de jeugdrechtbank opgelegde maatregelen na meerderjarigheid geen afbreuk doet aan het karakter van die maatregelen als jeugdbeschermingsmaatregelen. Om binnen de aangelegenheid van de jeugdbescherming te vallen, is het voldoende dat de feiten of de omstandigheden die aanleiding geven tot het opleggen van de maatregel, tijdens de minderjarigheid van de betrokkene te situeren vallen. Het is volgens het genoemde arrest die omstandigheid die de bevoegdheid van de jeugdrechtbank en het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel wettigt; de aard van de maatregel die het gevolg is van die feiten of omstandigheden, wordt niet gewijzigd door het bereiken van de meerderjarigheid. Dat arrest nr. 2/92 betrekking had op een verlenging van de maatregel op verzoek van de minderjarige, terwijl het in het wetsvoorstel gaat om een opgelegde verlenging, doet hieraan niets af: zoals eerder is opgemerkt, is de vrijwilligheid geen criterium waardoor de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming wordt afgebakend. In het genoemde arrest wordt de verlengingsmogelijkheid aan de bevoegdheid inzake jeugdbescherming gekoppeld “*zelfs al is de beslissing op verzoek van de minderjarige genomen*” (overweging 1.B.2, derde alinea), zodat ook een opgelegde verlenging moet worden geacht deel uit te maken van de aangelegenheid van de jeugdbescherming.

Ook het gegeven dat in artikel 488/1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek een vergelijkbare regeling is opgenomen, kan de bevoegdheid van de federale overheid niet schragen nu de in die bepaling opgenomen regeling volledig te situeren valt binnen een regeling betreffende het burgerrechtelijke statuut van de minderjarige, terwijl de ontworpen regeling betrekking heeft op hulp- of bijstandsverlening die in het raam van de gerechtelijke jeugdhulpverlening wordt geboden en die vreemd is aan het burgerrechtelijke statuut van de betrokken persoon.

3. De conclusie is dan ook dat het wetsvoorstel de bevoegdheid van de federale overheid te buiten gaat.⁹ De Raad van State, afdeling Wetgeving, ziet dan ook af van een nader onderzoek ervan.

*

⁹ Het wetsvoorstel bevat wel een aantal procedurele bepalingen die krachtens artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op zich wel tot de federale bevoegdheid behoren, maar die bepalingen zijn volledig accessoir aan de, tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behorende, inhoudelijke bepalingen betreffende de voortzetting van de gerechtelijk opgelegde hulpverlening.

PORTÉE DE LA PROPOSITION DE LOI

La proposition de loi soumise pour avis a pour objet de prévoir la possibilité, après avis motivé d'une équipe pluridisciplinaire, de prolonger par voie de contrainte une mesure de placement imposée à l'égard de mineurs par le tribunal de la jeunesse ¹ au-delà de l'âge de dix-huit ans, ou de la remplacer par une autre mesure.

L'article 2 de la proposition de loi dispose à cet effet, que tout intéressé ² peut demander au tribunal de la jeunesse de soumettre à une équipe pluridisciplinaire ³ la situation d'un mineur faisant l'objet de la mesure de placement précitée à partir du moment où celui-ci a atteint l'âge de dix-sept ans. L'équipe évalue la nécessité d'une poursuite totale ou partielle du parcours de prise en charge entamé ou de l'imposition d'une autre mesure appropriée après l'obtention de la majorité. Pour ce faire, l'équipe tient compte des éléments qui ont entraîné la prise en charge, de la gravité et de l'évolution de la situation de l'intéressé et de l'existence d'un risque pour sa sécurité ou celle d'autrui. L'article 3 définit la forme et le contenu de l'avis de l'équipe pluridisciplinaire. Selon l'article 4, le tribunal de la jeunesse peut imposer une mesure de placement dans une famille ou une institution qui peut offrir une prise en charge appropriée à l'intéressé et il peut également décider de la « poursuite partielle d'une mesure de protection imposée ou imposer des mesures plus limitées, adaptées au jeune concerné ». Le tribunal de la jeunesse fixe la durée de la mesure, qui ne peut en aucun cas excéder six mois, ainsi que les modalités du suivi de celle-ci (paragraphe 1er). Au plus tard deux mois avant l'expiration de la période maximale de six mois, l'équipe pluridisciplinaire établit un nouveau rapport évaluant la nécessité de prolonger la mesure. Si le tribunal de la jeunesse estime que la mesure doit encore être poursuivie, il peut la prolonger pour une période d'un an, faute de quoi elle cesse d'être d'application. Cette prolongation peut, toujours sur l'avis de l'équipe pluridisciplinaire, être prolongée annuellement, au maximum jusqu'à ce que l'intéressé ait atteint l'âge de vingt-trois ans. Après avis de l'équipe pluridisciplinaire et du procureur du Roi et après avoir entendu la personne concernée, le tribunal de la jeunesse peut toujours lever ou modifier la mesure (paragraphe 2). Le projet comporte en outre des dispositions relatives à l'assistance par un avocat et par une personne de confiance (article 5) et à l'appel des jugements de prolongation (article 6).

¹ Selon le délégué les modes de réaction à des faits qualifiés d'infractions commis par des mineurs ne tombent pas dans le champ d'application de la proposition de loi, mais le texte de celle-ci ne l'indique pas clairement.

² Selon le délégué, l'intéressé peut également être le ministère public.

³ La composition de cette équipe n'est pas précisée.

COMPÉTENCE

2. En vertu de l'article 5, § 1er, II, 6°, de la loi spéciale du 8 août 1980, 'de réformes institutionnelles', les communautés sont, sous réserve d'un certain nombre d'exceptions, compétentes pour « la protection de la jeunesse ». Dès lors que la proposition de loi soumise à l'examen concerne la poursuite de l'octroi de l'aide ou de l'assistance dans le cadre des mesures de protection de la jeunesse imposées par le tribunal de la jeunesse, la question se pose de savoir si cette proposition n'empiète pas sur cette compétence communautaire.

À la question de savoir quelle est la base sur laquelle les auteurs de la proposition se fondent pour conclure que la proposition de loi peut s'accorder avec la compétence fédérale, le délégué a répondu ce qui suit :

« Er werd geoordeeld dat het om een materie gaat, die tot de federale bevoegdheden behoorde, omdat het om een vrijheidsbeperkende dwangmaatregel gaat ten aanzien van een meerderjarige persoon (ten opzichte van de minderjarigen, waarvoor o.i. de gemeenschappen wel bevoegd zijn) en dat dit, zijnde een uitzondering op de vrije uitoefening van de burgerlijke rechten, tot de residuaire bevoegdheden van de federale wetgever behoort, net zoals de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Wij begrijpen dat deze regelgeving kan interfereren met deze van de gemeenschappen. Op heden valt op de leeftijd van 18 jaar de maatregel weg en kan de continuïteit in de zorg ten aanzien van de jongvolwassene niet verzekerd worden, wanneer de vrijwillige medewerking van de betrokkene ontbreekt.

We hebben naar een overgangssysteem gezocht waarbij het federale wetsvoorstel anticipeert op de 18^e verjaardag van de betrokkene, om niet in een juridisch vacuüm terecht te komen op de achttiende verjaardag van de jongvolwassene. De maatregel heeft bijgevolg pas volledige uitwerking op die 18^e verjaardag.

Voor de uitwerking van dit wetsvoorstel vonden we inspiratie in de regeling die voorzien is in artikel 488/1, tweede alinea BW, waarbij ten aanzien van een minderjarige, indien vaststaat dat hij bij zijn meerderjarigheid in de toestand zal verkeren [waarbij hij wegens zijn gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat is zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel zijn belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen], een verzoek tot plaatsing onder bescherming kan ingediend worden en waarbij die maatregel in werking treedt op het tijdstip dat de beschermde persoon meerderjarig wordt ».

Le fait de prévoir des mesures contraignantes dans le cadre de la protection de la jeunesse n'exclut pas, en soi, la compétence des communautés : dans les arrêts n°s 66 et 67, la Cour constitutionnelle a déjà jugé que la compétence des communautés en matière de protection de la jeunesse n'est pas limitée par un critère de volontariat ⁴, et cette jurisprudence a été confirmée au cours des travaux parlementaires de la loi (spéciale) du 8 août 1988 'modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles' ⁵. La possibilité, pour les communautés, de prévoir une intervention contraignante ressort au demeurant aussi des attributions de compétences

⁴ C.C., 30 juin 1988, n° 66, 2.B ; C.C., 9 novembre 1988, n° 67, 4.B.

⁵ Exposé des motifs, *Doc. parl.*, Chambre, S.E., 1988, n° 516/1, 4; rapport ANTOINE – UYTENDAELE, *Doc. parl.*, Chambre, S.E., 1988, 110; rapport CEREXHE – ERDMAN, *Doc. parl.*, Sénat, S.E., 1988, n° 405/4, 63 et 67.

opérées par cette loi et par la loi spéciale du 6 janvier 2014 'relative à la Sixième réforme de l'État' en ce qui concerne les mesures susceptibles d'être imposées par le tribunal de la jeunesse.

Dans sa déclaration, le délégué tire toutefois un argument du fait que l'aide ou l'assistance imposée par le tribunal de la jeunesse trouvera à s'appliquer à des majeurs. Cette considération ne change cependant rien au fait qu'il s'impose encore et toujours de considérer que cette aide ou assistance relève du domaine de la protection de la jeunesse⁶. Au demeurant, le commentaire de la proposition souligne à plusieurs endroits la nécessité de la continuité de l'aide ou de l'assistance qui est offerte dans le cadre de la protection de la jeunesse.

Le lien entre la poursuite, après la majorité, de la mesure d'aide à la jeunesse imposée par l'autorité judiciaire et la compétence en matière de protection de la jeunesse trouve une confirmation dans la jurisprudence de la Cour constitutionnelle. Lorsque – antérieurement à la Sixième réforme de l'État –, l'autorité fédérale était encore compétente pour définir le contenu des mesures de protection de la jeunesse à l'égard des mineurs ayant commis un fait qualifié d'infraction⁷, la Cour a jugé, dans l'arrêt n° 2/92, en ce qui concerne un régime de prolongation de ces mesures au-delà de dix-huit ans, ce qui suit⁸ :

« 1.B.2. Sur le plan de la protection judiciaire de la jeunesse, l'autorité nationale est donc demeurée compétente, entre autres, pour ce qui concerne la 'détermination' des mesures qui peuvent être prises à l'égard des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction.

En vertu de l'article 5, § 1er, II, 6°, d), de la loi spéciale précitée, l'autorité nationale est dès lors restée compétente pour définir le contenu des mesures susdites. La détermination de la durée de ces mesures constitue un élément de ce contenu. Les Communautés sont en revanche compétentes pour l'infrastructure au sein de laquelle lesdites mesures seront exécutées.

En permettant aux tribunaux de la jeunesse de laisser se poursuivre après la majorité de l'intéressé les mesures judiciaires en cause, le législateur national a édicté une réglementation relative à la durée de ces mesures et est resté dans le cadre de sa compétence, même si la décision a été prise à la requête du mineur. Même dans ce cas, il s'agit de la prolongation d'une mesure judiciaire décidée par le tribunal de la jeunesse, à l'égard d'un mineur ayant commis un fait qualifié infraction, en sorte qu'il n'est nullement empiété sur le domaine de la protection sociale de la jeunesse, qui relève intégralement de la compétence des Communautés.

1.B.3. La circonstance qu'en vertu des dispositions contestées, les mesures de protection de la jeunesse peuvent être maintenues après que l'âge de la majorité a été atteint, et sont donc applicables à des majeurs, est sans pertinence en l'espèce : d'une part, la mesure est prise sur la base d'un fait ayant été commis pendant la minorité - élément

⁶ En ce qui concerne les mesures, le décret de la Communauté française du 18 janvier 2018 'portant le code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse' prévoit d'ailleurs l'imposition, le maintien ou la prolongation de mesures après la majorité (articles 2 et 110, §§ 3 et 4). Il en est de même dans l'avant-projet de décret de la Communauté flamande 'betreffende het jeugddelinquentierecht' (articles 6, 17, alinéa 2, 28, alinéa 2, et 37). Dans les avis 60.961/2 du 31 mars 2017 (*Doc. parl.*, Parl. Comm. fr. 2016-17, n° 467/1, 149 - 193) et 62.779/3 du 18 avril 2018, aucune observation relative à la compétence n'a été formulée.

⁷ Mais était cependant tenue d'une obligation de concertation avec les communautés à cet égard.

⁸ C.C., 15 janvier 1992, n° 2/92; voir également C.E. 42.490 du 17 avril 2007 sur un avant-projet de décret devenu le décret de la Communauté flamande du 7 mars 2008 'inzake bijzondere jeugdbijstand', *Doc. parl.*, Parl. fl., 2007-08, n° 1402/1, (129), 140.

qui justifie la compétence du tribunal de la jeunesse et l'imposition d'une mesure de protection de la jeunesse - et, d'autre part, la nature de cette mesure n'est pas modifiée par l'accession à la majorité, les dispositions querellées visant à assurer la continuité de l'aide et de l'assistance par la protection judiciaire de la jeunesse ».

La Cour constitutionnelle a dès lors jugé que le maintien des mesures imposées par le tribunal de la jeunesse après la majorité ne modifie pas la nature de ces mesures, qui touchent toujours à la protection de la jeunesse. Pour qu'ils puissent relever de ce domaine, il suffit que les faits ou les circonstances qui donnent lieu à l'imposition de la mesure se situent au cours de la minorité de l'intéressé. Selon l'arrêt précité, c'est cette circonstance qui justifie la compétence du tribunal de la jeunesse et l'imposition d'une mesure de protection de la jeunesse; la nature de la mesure qui est la conséquence de ces faits ou circonstances n'est pas modifiée par le fait que l'âge de la majorité a été atteint. La circonstance que l'arrêt n° 2/92 concernait une prolongation de la mesure à la requête du mineur, tandis que dans la proposition de loi, la prolongation est imposée n'y change rien : comme il a déjà été observé antérieurement, le caractère volontaire n'est pas un critère permettant de délimiter la compétence des communautés en matière de protection de la jeunesse. Dans l'arrêt précité, la possibilité de prolongation est liée à cette dernière compétence « *même si la décision a été prise à la requête du mineur* » (considérant 1.B.2., alinéa 3), de sorte qu'une prolongation imposée doit elle aussi être considérée comme relevant de la matière de la protection de la jeunesse.

Le fait que l'article 488/1, alinéa 2, du Code civil prévoit un régime comparable ne peut davantage fonder la compétence de l'autorité fédérale, dès lors que la prescription figurant dans cette disposition se situe intégralement dans un régime relatif au statut civil du mineur, tandis que le dispositif en projet concerne l'aide et l'assistance qui sont offertes dans le cadre de l'aide judiciaire à la jeunesse et est étranger au statut civil de la personne concernée.

3. Il faut dès lors conclure que la proposition de loi excède la compétence de l'autorité fédérale⁹. Le Conseil d'État, section de législation, renonce par conséquent à l'examiner plus avant.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Astrid TRUYENS

Jan SMETS

⁹ La proposition de loi comporte toutefois un certain nombre de dispositions procédurales qui, en soi, en vertu de l'article 5, § 1er, II, 6°, c), de la loi spéciale du 8 août 1980, ressortissent effectivement à la compétence fédérale, mais ces dispositions sont des dispositions tout à fait accessoires, liées aux dispositions de fond relatives à la poursuite de l'aide imposée par la voie judiciaire, qui relèvent de la compétence des communautés.